

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені В. Н. КАРАЗІНА

**Методичні рекомендації для самостійної роботи
студентів за навчальною дисципліною**

«Еколінгвістичний підхід до аналізу англійської мови»

рівень вищої освіти **другий (магістерський)**
галузь знань **03 – гуманітарні науки**
спеціальність **035 – філологія**
освітня програма **англійська мова та література і переклад та друга іноземна мова,
німецька мова та література і переклад та англійська мова, французька мова та
література і переклад та англійська мова, переклад (іспанська та англійська мови),
переклад (китайська та англійська мови)**
спеціалізація **035.041 германські мови та літератури (переклад включно), перша
англійська, 035.043 германські мови та літератури (переклад включно), перша-
німецька, 035.055 романські мови та літератури (переклад включно), перша-
французька, 035.051 романські мови та літератури (переклад включно), перша-
іспанська, 035.065 східні мови та літератури (переклад включно), перша-китайська**
вид дисципліни **вибіркова**
факультет **іноземних мов**

Методичні рекомендації схвалено
на засіданні кафедри англійської філології

Протокол від “ 26” серпня 2022 року № 1

Завідувач кафедри англійської філології Вікторія САМОХІНА

Методичні рекомендації погоджено науково-методичною
комісією факультету іноземних мов Протокол від “26”
серпня 2022 року № 5

Голова науково-методичної комісії
факультету іноземних мов Анна КОТОВА

Харків – 2022

Загальні положення щодо організації самостійної роботи студентів

Самостійна робота студентів є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних дисциплін і регламентується «Положенням про організацію освітнього процесу у Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна». Університет має забезпечувати для осіб, які навчаються, професійну підготовку на рівні кращих університетів світу, формування необхідних фахових і загальних компетентностей, зокрема: *вміння самостійно навчатися і критично мислити*.

Самостійна робота студентів у межах навчальної дисципліни «Еколінгвістичний підхід до аналізу англійської мови» включає: опрацювання навчального матеріалу, підготовку до семінарських занять, виконання індивідуальних завдань, науково-дослідну роботу.

Навчальний час, відведений на самостійну роботу студента денної форми навчання, регламентується навчальним планом і складає 92 години. Зміст самостійної роботи визначається робочою програмою навчальної дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та вказівками науково-педагогічного працівника.

Методичні матеріали для самостійної роботи студентів передбачають можливість проведення самоконтролю з боку студента. Для самостійної роботи рекомендовано відповідну наукову та професійну монографічну і періодичну літературу.

Контроль засвоєння навчального матеріалу дисципліни, віднесеного на самостійну роботу, є обов'язковим. Форми контролю визначаються робочою програмою навчальної дисципліни і можуть включати виконання контрольних робіт, включених до навчального плану, індивідуальних завдань, тестів, рефератів, презентацій, проєктів, винесення самостійно засвоєного матеріалу на підсумковий семестровий контроль (разом з матеріалом, що вивчався при проведенні аудиторних занять) тощо.

Зміст та організація самостійної роботи студентів за навчальною дисципліною «Еколінгвістичний підхід до аналізу англійської мови»

Відповідно до навчального плану, загальний обсяг навчальної дисципліни для студентів складає 4 кредити. Обсяг самостійної роботи на денному відділенні складає 92 години.

Розподіл годин для самостійної роботи по темах (денна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Тематичний блок 1	Тема 1.1. Екоцентричний підхід до аналізу мови: загальна характеристика. Екоцентризм як альтернатива антропоцентризму.	7
	Тема 1.2. Історія становлення еколінгвістики.	7
	Тема 1.3. Визначальні риси сучасної еколінгвістики; місце останньої серед інших мовознавчих дисциплін.	8
	Тема 1.4. Вияви антропоцентризму у мові та дискурсі (слабий, сильний). Ступені латентності антропоцентризму в лексиконі (метафори, антропоморфні номінації, прямі номінації, оцінність) та граматиці англійської мови та англомовному дискурсі.	8

	Тема 1.5. Напрями сучасних фундаментальних досліджень еколінгвістики: екологія мови, соціокультурна еколінгвістика, природнича еколінгвістика, когнітивна еколінгвістика.	8
	Тема 1.6. Прикладні дослідження екоцентричної спрямованості: екологічна культура мовлення, екологічно зорієнтоване навчання англійської мови як іноземної. Проміжний контроль (тест – 10 питань множинного вибору).	8
Тематичний блок 2	Тема 2.1. Невербальні аспекти дискурсивних досліджень: загальний огляд.	7
	Тема 2.2. Класифікація невербальних засобів комунікації. Дискурсотвірний потенціал невербальних засобів комунікації.	7
	Тема 2.3. Соціальна детермінованість невербальних засобів комунікації.	8
	Тема 2.4. Еколінгвістичні аспекти невербальної комунікації.	8
	Тема 2.5. Невербальні компоненти комунікації в еколінгвістичному вимірі.	8
	Підсумковий контроль (тест на 20 питань множинного вибору)	8
Разом		92

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Завдання	Форма контролю
Тематичний блок 1	Тема 1.1. Екоцентричний підхід до аналізу мови: загальна характеристика. Екоцентризм як альтернатива антропоцентризму.	Підготувати інфографічне зображення.	Формувальне оцінювання (індивідуальне, фронтальне); самоконтроль
	Тема 1.2. Історія становлення еколінгвістики.	Підготувати бібліографічний опис статті, її анотації українською та англійською мовами, визначення ключових термінів.	Формувальне оцінювання (індивідуальне, фронтальне); самоконтроль
	Тема 1.3. Визначальні риси сучасної еколінгвістики; місце останньої серед інших мовознавчих дисциплін.	Підготувати діаграму Венна	Формувальне оцінювання (індивідуальне, групове, фронтальне)
	Тема 1.4. Вияви антропоцентризму у мові та дискурсі (слабий,	Практичні завдання за	Формувальне оцінювання

	сильний). Ступені латентності антропоцентризму в лексиконі (метафори, антропоморфні номінації, прямі номінації, оцінність) та граматиці англійської мови та англомовному дискурсі.	темою.	(індивідуальне, групове, фронтальне)
	Тема 1.5. Напрями сучасних фундаментальних досліджень з еколінгвістики: екологія мови, соціокультурна еколінгвістика, природнича еколінгвістика, когнітивна еколінгвістика.	Реферат (за бажанням студента)	Формувальне оцінювання (індивідуальне, групове, фронтальне)
	Тема 1.6. Прикладні дослідження екоцентричної спрямованості: екологічна культура мовлення, екологічно зорієнтоване навчання англійської мови як іноземної. Проміжний контроль (тест – 10 питань множинного вибору).	Підготовка до проміжного контролю	Проміжне підсумкове оцінювання (тематичне тестування: комп'ютерне, письмове)
Тематичний блок 2	Тема 2.1. Невербальні аспекти дискурсивних досліджень: загальний огляд.	Підготовка аналітичного огляду літератури за темою	Формативне оцінювання (самооцінювання, викладач)
	Тема 2.2. Класифікація невербальних засобів комунікації. Дискурсотвірний потенціал невербальних засобів комунікації.	Практичні завдання за темою	Формативне оцінювання (самооцінювання, викладач)
	Тема 2.3. Соціальна детермінованість невербальних засобів комунікації.	Підготовка до проміжного контролю	Поточний тест за тематичним блоком 2
	Тема 2.4. Еколінгвістичні аспекти невербальної комунікації.	Підготовка реферату	Формативне оцінювання (самооцінювання, викладач)
	Тема 2.5. Невербальні компоненти комунікації в еколінгвістичному вимірі.	Підготовка презентації	Презентація (за бажанням)
	Підсумковий контроль (тест на 20 питань множинного вибору)	Підготовка до підсумкового контролю	Підсумковий контроль
Разом			92 години

Вимоги до студентів

Під час виконання самостійної роботи студенти мають поглибити знання про антропоцентризм та екологізм; навчитися застосовувати екологічно зорієнтовані методи аналізу мовного та позамовного матеріалу, здійснювати самостійний пошук релевантних наукових джерел та проводити їхній критичний аналіз; сформувати власний погляд на досліджувані проблеми; розвинути особисту відповідальність та академічну добросовісність, а також закріпити володіння відповідною термінологією та типовими синтаксичними структурами, навички роботи з матеріалом різних семіотичних систем.

Форми контролю та критерії оцінювання

Методи контролю

1. Усний контроль (формувальний): відповіді на питання викладача
2. Письмовий контроль (формувальний): індивідуальний реферат
3. Тестовий контроль (підсумковий): тест на множинний вибір
4. Самоконтроль (формувальний)

Завдання, винесені на самостійну роботу студентів, включені в тестові завдання для оцінювання роботи студентів у семестрі та в екзаменаційну роботу.

Критерії оцінювання наведено в Робочій програмі навчальної дисципліни.

Рекомендоване методичне забезпечення

Тематичний блок № 1

Базова література

1. Жуковська, В. В. (2011). Еколінгвістика: становлення та основні напрями досліджень. *Науковий вісник Волинського нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Сер. Філологічні науки*, 1, 66-70.
2. Морозова, О. І. (2015). Екологічний підхід до аналізу неправдивих висловлень. *Мовні і концептуальні картини світу*, 55, 258-266.
3. Нуждак, Л. В. (2013). Теоретичні здобутки в галузі еколінгвістики. *Лінгвістичні дослідження*, 36, 206-209.
4. Пасинок, В.Г. (2016). Майстерність мовлення крізь призму еколінгвістики. *Когніція, комунікація, дискурс*. Випуск №12. С.52-61.

Допоміжна література

1. Alexander, R, & Stibbe, A. (2014). From the Analysis of Ecological discourse to the Ecological Analysis of discourse. *Language Sciences*. 41, 104-110.
2. Couto, H. H. do. (2014). Ecological approaches in linguistics: a historical overview. *Language Sciences*, 41(A), 122-128.
3. Fill, A. & Mühlhäusler, P. (Eds). (2001). *Ecolinguistics Reader: Language, Ecology and Environment*. London, UK: Bloomsbury Publishing.
4. Fill, A. & Steffensen, S. V. (2014). Editorial: The ecology of language and the ecology of science. *Language Sciences*, 41, 1-5.
5. Halliday, M. A. K. (2001). New Ways of Meaning: the challenge to applied linguistics. In A. Fill, & P. Mühlhäusler (Eds). *The Ecolinguistics Reader: Language, Ecology and Environment Continuum* (pp. 175-202). L., N.Y: Continuum. (Reprint of Halliday 1990).

6. Harré, R., Brockmeier, J., & Mühlhäusler, P. (1999). *Greenspeak: a study of environmental discourse*. Thousand Oaks (CA): Sage.
7. Haugen, E. (1972). *The Ecology of Language*. Stanford, CA: Stanford University Press.
8. LeVasseur, T. (2015). Defining "Ecolinguistics?": Challenging emic issues in an evolving environmental discipline. *Journal of Environmental Studies and Sciences*, 5, 21-28. DOI 10.1007/s13412-014-0198-4
9. Morozova, O.I. (2018). Linguoecological approach to capturing concepts: a case study of transparency. *Accents and Paradoxes of Modern Philology*. Iss.2. P. 32-51.
10. Nettle, D. & Romaine, S. (2002). *Vanishing voices: The extinction of the world's languages*. New York: Oxford University Press.
11. Steffensen, S. V. & Fill, A. (2014). Ecolinguistics: the state of the art and future horizons. *Language Sciences*, 41, 6-25.
12. Stibbe, A. (2012). Ecolinguistics and globalization. In N. Coupland (Ed.). *The Handbook of Language and Globalization* (pp.406-425). Wiley-Blackwell: Chichester.
13. Stibbe, A. (2014). An ecolinguistic approach to critical discourse studies. *Critical Discourse Studies*, 11(1), 117-128.

Тематичний блок № 2

Базова література

1. Серякова, І.І. (2017) Семіотичний простір тілесності англомовного художнього дискурсу. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*. Серія 9: Сучасні тенденції розвитку мов. Вип. 15. С. 189-196.
2. Солощук, Л.В. (2006). *Вербальні і невербальні компоненти комунікації в англомовному дискурсі*. Харків: Константа. 300 с.
3. Солощук, Л.В. (2013) Невербальні параметри англомовного діалогічного дискурсу: комунікативні дії та принципи. *Сучасні фундаментальні теорії та інноваційні практики навчання іноземної мови у ВНЗ* : Монографія / за ред. В.Г. Пасинок. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна. С. 253-269.
4. Солощук, Л.В. (2015). Невербальні компоненти комунікації в еколінгвістичному аспекті. *Мовні і концептуальні картини світу*. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Вип. 55. С. 328-335.
5. Richmond, V.P.& McCroskey, J. (2004) *Nonverbal behaviour in Interpersonal*
7. Soloshchuk, L.V. (2020) The Processes of Diversification of the Non-verbal Communicative Components in the Modern English Discourse. *Cognition, communication, discourse*. № 21. P. 50-60. <http://sites.google.com/site/cognitiondiscourse/home> <https://doi.org/10.26565/2218-2926-2020-21-04>
8. Soloshchuk, L.V. & Skrynnik, Yu.S. (2022) Social Roles as a Construct of Ecological Interaction: Diachronic Aspects. *Theory and Practice of Language (TPL)*. V. 12, № 8, August 2022. P. 1483-1488.

Допоміжна література

1. *Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен* (під ред. Шевченко І.С.) (2005). Монографія. Харків: Константа.
2. Почепцов, Г.Г. (1999). *Теорія комунікації*. К.: Київський університет. 308 с.

3. Knapp, M.L. & Hall, J.A. (2002). *Nonverbal Communication in Human Interaction* / M.L. Knapp, J.A. Wadsworth: Thompson Learning, USA. 482 p.

Посилання на інформаційні ресурси в мережі «Інтернет», відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Ecolinguistics: The meaning of the term. URL: https://www.youtube.com/watch?v=npjg1ergO_U
2. Морозова О.І. Презентації в Power Point лекційного матеріалу; практичні завдання
3. Солошук Л.В. Презентації в Power Point лекційного матеріалу; практичні завдання
4. Тороп П. <https://www.youtube.com/watch?v=3CeSayHIUC8>
http://foreign-languages.karazin.ua/news/175-translation_conference